

результаті такого підходу з'являється багато можливостей для розвитку і удосконалення засобів праці, раціонального і ефективного їх використання, пошуку шляхів ефективного їх поєднання з предметами праці і самою якістю праці. Систематичний контроль та аналіз роботи з формування якості праці за результатами її оцінки дозволить підвищити ефективність заходів, які здійснюються з метою управління якістю продукції.

5.6. Система економічних і фінансових показників в управлінській звітності

У сучасних економічних умовах вітчизняні підприємства вимушені оцінювати економічний та фінансовий потенціал підприємства та представляти результативну інформацію у зручному вигляді для прийняття рішень. Основним напрямком облікового процесу є запровадження сучасних технологій (телекомунікаційних, із застосуванням комп'ютерної техніки) реєстрації, обробки, узагальнення, зберігання та представлення результативної облікової інформації. Вони змінюють обліковий процес у частині видів робіт, форм носіїв облікової інформації, способів їх руху, а структурна будова облікового процесу і об'єкти організації його технології є категоріями сталими. Особливого значення набуває дослідження форм представлення результативної інформації у наглядному вигляді, яке б дало змогу швидко реагувати на процес управління підприємством. Це означає, що дослідження напрямків удосконалення представлення результативних структурних елементів облікового процесу залишається актуальним за усіх способів ведення управлінського обліку.

Повноцінний управлінський облік передбачає можливість створення такої інформаційної системи, яка дозволить вищому менеджменту підприємства приймати науково обґрунтовані планові рішення, що передбачають різні виробничі і ринкові ситуації. Дана система має виконувати своє функціональне призначення тільки за умови формування та представлення показників, які в своїй сукупності зможуть відповісти на різноманітні питання, що виникають

при оперативній оцінці господарських ситуацій. Особливого значення набувають відносні показники, які на відміну від показників абсолютних, мають особливе призначення, бо, як правило, вони виконують роль характеристики ефективності різних сторін діяльності підприємства. Такі якісні показники доповнюють спектр інформаційного забезпечення прийняття управлінських планових рішень.

Інформаційний ресурс підприємства з метою формування відносних індикаторів діяльності підприємства для економічного управління можна диференціювати за такими категоріями (табл. 5.29).

Таблиця 5.29

Категорії наповнення інформаційної бази управлінського обліку для потреб прийняття рішень

Категорія інформації	Складові категорії
А. Постійна	1. Інформація проміжна (робоча), яка використовується в подальшому для розрахунків управлінської інформації. 2. Інформація управлінська, яка використовується з метою управління та отримання планового рішення.
Б. Тимчасова	1. Базова інформація (інформація минулого періоду). 2. Інформація, прогнозована для оцінки майбутнього періоду.
В. Коренева	1. Інформація внутріфінансова. 2. Інформація зовнішня, яка повинна відслідковувати всі процеси і явища, що відбуваються за межами даного підприємства, але має для нього певне значення.
Г. Преціозна	1. Інформація фактична, отримана по процесу, що відбувся (тому приймається як точна). 2. Інформація прогнозна, яку приймають на основі прогнозу майбутніх процесів і явищ (тому несе певну похибку).
Д. Нормативна (джерела отримання зовнішньої інформації)	1. Інформація ринкова, що враховує дію ринкових процесів і явищ. 2. Інформація законодавча (розмір податків, рентних платежів та ін.).

За переліченими категоріями має формуватися інформаційний блок показників підприємства на основі якого мають забезпечити прийняття рішень для успішного функціонування його на ринку. Саме вирішення питання формування інформаційної бази, має сприяти формуванню системи науково-обґрунтованого управлінського обліку та на його основі розрахунків відносних

показників і методика їх обчислення.

Такі розрахунки та їх представлення користувачам призводять до розширення функціонального інформаційного блоку, який може не тільки більш докладно висвітлити господарський процес і його результати, але може вплинути до зміни сформованого управлінського рішення. Найважливіші показники для такого коаліційного блоку та методика їх розрахунку і характеристика представленні в табл. 5.30.

Таблиця 5.30

**Характеристика, методика розрахунку відносних показників для
діагностики діяльності підприємства**

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика критерію, значення
1	2	3
1. Рентабельність виробництва	$R_n = [(V_n : Z_n) - 1] \cdot 100\%$, де R_n – рентабельність виробництва, %; V_n – виручка фірми в одиницю часу; Z_n – сукупні витрати фірми за ту ж одиницю часу.	10% низька, підприємство нестабільне; 10-25% помірна, підприємство стабільне; > 30% цілком задовільна, підприємство має певні запаси міцності і стабільності.
2. Витрати на грошову одиницю товарної продукції	$Z_{tp} = Z_n : V_n$, де Z_{tp} – витрати на грошову одиницю товарної продукції у відносному вираженні	Рентабельне виробництво відповідно до цього показником матиме місце тільки в тому випадку, коли витрати на грошову одиницю товарної продукції будуть менше одиниці (чим менше, тим краще)
3. Матеріало-місткість продукції	$m = M : C_{пр}$, де m – матеріаломісткість продукції; M – витрати матеріальних ресурсів на одиницю продукції; $C_{пр}$ – собівартість одиниці продукції.	Показник розглядається як резерв зниження собівартості продукції, за матеріальними витратами
4. Зарплато-місткість продукції.	$z = Z : C_{пр}$, де z – зарплатомісткість продукції; Z – заробітна плата, яка припадає на одиницю продукції; $C_{пр}$ – собівартість одиниці продукції.	Показник розглядається як резерв зниження собівартості продукції, за трудовими витратами

1	2	3
5. Частка що вилучається до бюджету балансового прибутку.	$d = \frac{Нпр}{Пн}$, де d – частка відрахувань податків із розподіленого прибутку підприємства; Нпр – величина податків; Пн – величина розподіленою прибутку.	Не більше 35% балансового прибутку.
6. Частка залишкової виручки	$v = 1 - \frac{(Зн + Нпр)}{Вн}$, де v – частка залишкової виручки після вирахування всіх витрат і сплати податку; Зн – сукупні витрати; Вн – виручка; Нпр – величина податку в новому періоді.	Використовується при змінні (оптимізації) податкового навантаження підприємства
7. Коефіцієнт покриття витрат на виробництво.	$Кпз = \frac{(В + Вн) - (Нп + Нпр)}{2Сн}$ де Кпз – коефіцієнт покриття майбутніх планових витрат; В – виручка базисного періоду в абсолютному вираженні; Вн – виручка планового періоду в абсолютному вираженні; Нп – величина податку в базисному періоді; Нпр – величина податку в плановому періоді; Сп – сукупні витрати планового періоду.	перевірка покриття майбутніх витрат виручкою попереднього періоду
8. Коефіцієнт змінних витрат	$Кпер = \frac{Нтек (с+\Delta c)}{Нтек (с+\Delta c) + (C+\Delta C)}$, де Нтек (с+Δс) – змінні витрати планового періода Нтек (с+Δс) + (C+ΔC) – сукупні витрати при поточному об'єму продукції	При збільшенні об'єму виробництва коефіцієнт змінних витрат
9. Дефіцит валюти	$Днв = Сн (1 - Кпз)$ де Днв – дефіцит національної валюти в плановому періоді	Слід мати на увазі, що розрахований таким чином дефіцит національної валюти фірма відчуватиме тільки в найближчому до попереднього плановому періоді. Надалі для інших планових періодів обставини можуть змінитися.
10. Імовірність збиткової роботи	$Воп = \frac{Пх}{По - Пп}$, Воп – ймовірність збиткової діяльності, Пф – фактичний прибуток базового періоду, Пп – прибуток за песимістичним сценарієм, По – прибуток за оптимістичним сценарієм	Визначається співвідношення чисельника до знаменника як кількість випадків із 100, що діяльність закінчиться збитком

1	2	3
11. Імовірність зниження прибутку	$V_{сп} = \frac{Пф - Пп}{По - Пп},$ <p>$V_{сп}$ – ймовірність проведення діяльності із зниженням прибутку</p>	Визначається співвідношення чисельника до знаменника як кількість випадків із 100, що пройде зниження прибутку
12. Товарна маса ринку	$I_k = (1 - U_f) x + y U_f,$ <p>I_k - індекс сукупної пропозиції товарів на ринку від всіх конкурентів (виключаючи власну пропозицію) в плановому періоді в порівнянні з базисним періодом; U_f - ринкова частка фірми на даному ринку в базисному періоді; x - коефіцієнт товарної маси, що поставляється на ринок усіма конкурентами в аналізованому періоді; y - коефіцієнт зміни власної поставки товарів в аналізованому періоді</p>	Відхилення даного показника від величини базового значення, прийнятого за одиницю
13. Коефіцієнт використання виробничої потужності	$\Pi = \Pi_{п} : \Pi_{м}$ <p>де M - плановий (фактичний) рівень використання виробничих потужностей; $\Pi_{п}$ – плановий (фактичний) обсяг виробництва продукції за період; $\Pi_{м}$ - планова (фактична) величина виробничої потужності за період.</p>	Рівень використання завантаження потужностей підприємства, виробничий потенціал
14. Коефіцієнт відносної втраченої вигоди	$Вв = 1 - \Pi_{пр} / \Pi_{оп},$ <p>де U_v - показник відносної втраченої вигоди; $\Pi_{пр}$ - величина розподіленою прибутку фірми, яка буде отримана при реалізації прийнятого планового рішення; $\Pi_{оп}$ - оптимальне значення розподіленою прибутку фірми.</p>	Визначення втраченої вигоди

Підводячи підсумок розгляду системи відносних показників, можна констатувати, що представлений їх список, не може охопити всю повноту можливих фінансово-економічних характеристик діючого підприємства. В цьому сенсі даний представлений перелік показників може бути адаптований для підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, розмірів. При наявності відповідної комп'ютерної програми представлені розрахунки проводяться автоматично по заданій програмі із зазначенням величини ймовірності попадання розміру показника у визначений відрізок чи

інтервал значень результатів діяльності підприємства – підвищення прибутку, зниження прибутку, збиткова діяльність. Сформований комплекс показників, для унаочнення, може бути представлений у вигляді індикаторів економіко-фінансових показників з метою використання власниками і менеджерами, для прийняття стратегічних рішень у діяльності підприємства.

Відповідно управлінський облік на підприємстві має пройти ряд удосконалень організаційного напрямку, що стосуються розробки сучасних технологій збирання, реєстрації, групування, обробки та узагальнення обліково-економічної інформації із застосуванням телекомунікаційних технологій і сучасної комп'ютерної техніки, удосконалення форм первинних документів у відповідності до інформаційного забезпечення індикатора результативних показників, застосування раціональних принципів реєстрації та групування інформації, що забезпечують формування оптимальної за складом та обсягом результативних показників для реалізації завдань, поставлених перед обліком, запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне розрахунку фінансово-економічних показників.